

Шабат-Савка С. Т.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

НЕЗАКІНЧЕНЕ ВИСЛОВЛЕННЯ ЯК ЕМОЦІЙНО-ЕКСПРЕСИВНИЙ МАРКЕР МОВОТВОРЧОСТІ ІРИНИ ВІЛЬДЕ

У статті проаналізовано незакінчені висловлення як синтаксичні емоційно-експресивні засоби, що вирізняються з-поміж інших мовних одиниць інтонаційною та змістовою незавершеністю і постають як наслідок навмисного чи довільного переривання мовленнєвого ланцюжка в художньому дискурсі. З оперттям на мовотворчість української письменниці Ірини Вільде обґрунтовано функційні особливості, з одного боку, незакінчених речень (висловлень), які мають прозору структурну організацію синтаксичної конструкції і відповідають синтаксичній моделі двоскладного чи односкладного, простого чи складного речення, з іншого боку, незакінчених комунікатів – реченнєвих еквівалентів, що містять свідомо замовчуваний компонент, стимулюють мислетвірну діяльність мовної особистості, генерують апосіопезу – риторичну фігуру замовчування. На багатому фактичному матеріалі окреслено розлогий комунікативно-інтенційний діапазон незакінчених висловлень, що спрямований на експлікацію психоемоційного стану мовця, на увиразнення багатозначності повідомлюваного, створення експресивності, виразної сугестивності; зазначено, що саме незакінчені конструкції детермінують мовотворчість Ірини Вільде й відповідають авторському задуму – здійснити емоційний вплив на адресата мовлення, на його свідомість та поведінку, зацентрувати увагу на важливій інформації, спонукати до розмірковувань, до асоціативного мислення та реценцій, до активної когнітивної діяльності.

Незакінчені висловлення природно входять у художній дискурс письменниці, оприявнюючи свою функційність у діалогічному та монологічному реєстрі текстової комунікації, репрезентуючи емоційно-чуттєву сферу мовної особистості, зокрема низку різноманітних емоцій – схвилюваності, тривоги, збентеження, розгубленості, рішучості / нерішучості, радості, захоплення тощо. У статті звернено увагу на стилістично марковані, лаконічні, нестандартні незакінчені комунікати, виражені вигуками, різноманітними комунікемами, хезитаційними комунікатами, що динамізують художній дискурс, відображають природну атмосферу емоційно напруженої комунікації. Візуально сегментуючи текст, такі конструкції створюють високу емоційність, риторичність та естетику повідомлюваного, формують текстову ритмомелодику, роблять упізнаваним синтаксичний почерк Ірини Вільде, її неповторний письменницький ідіостиль.

Ключові слова: незакінчені висловлення, реченнєві еквіваленти, комуніканти, комунікативно-інтенційний зміст, апосіопеза, функція, експресивність, емоційність, текст, Ірина Вільде.

Постановка проблеми. Вивчення ідіолекту письменника як сукупності різнорівневих мовних засобів, що виявляють мову окремого автора й увиразнюють його світосприйняття, естетичні смаки та життєві орієнтири, належить до актуальних питань лінгвістики сьогодення – лінгвістики антропологізованої, спрямованої на аналіз місця людини (мовця, автора, суб'єкта комунікації) в системі координат мови і текстової комунікації. Такий комунікативно-прагматичний підхід передбачає виокремлення та студіювання субстанції письменника в ракурсі генерування тексту, у контексті психології та філософії мовотворчості, у визначенні функцій-

ного потенціалу тих мовних засобів, що вербалізують психоментальний простір митця, його авторські інтенції та морально-духовні цінності.

Витворення окремішнього мовного світу письменника реалізують мовні одиниці різних рівнів, утім, на наше переконання, саме синтаксична система слугує домінантним мовним рівнем, що віддзеркалює індивідуальний авторський стиль. Письменник «виробляє собі свою окрему мову, має свої характерні вислови, звороти, свою будову фраз, свої улюблені слова» [11, с. 54], формуючи індивідуально-авторську мовотворчу парадигму, впізнавану з-поміж інших, власне, за допомогою низки лінгвістичних різнорівневих засобів.

До синтаксичних маркерів мовотворчості української письменниці Ірини Вільде, що «привертає увагу читачів своїм гуманістичним спрямуванням, щирим демократизмом, повагою і «осердеченим» ставленням до простої людини, своєю оригінальністю, стильовою свіжістю, досить високою культури мови, внутрішнім драматизмом, умінням досліджувати діалектику душі героя, вміння відобразити найтонші нюанси людської психіки» [3, с. 13], належать незакінчені висловлення, які в практиці лінгвістичних студій уналежують до реченнєвих еквівалентів, незакінчених комунікативів, неповних речень (Н. Гуйванюк, П. Дудик, А. Загнітко, М. Каранська, В. Кононенко, В. Пітель, В. Чабаненко, К. Шульжук та ін.). Їх цілком логічно розглядають серед синтаксичних експресем, фігурально-риторичних конструкцій синтаксису, що вербалізують широкий спектр емоційно-оцінних інтенцій, увиразнюють багатозначність висловленого, зосереджують увагу на важливій інформації. Дослідження таких висловлень у ракурсі письменницького ідіолекту засвідчує антропологічний характер не тільки синтаксичних студій, а сучасного українського мовознавства загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання, пов'язані з незакінченістю та обірваністю висловлення, перерваністю мовлення, його уривчастістю та експресивністю, завжди перебувають у дослідницькому полі. Науковці не тільки аналізують структурно-семантичні параметри незакінчених (незавершених, обірваних) конструкцій, а визначають умови їхнього функціонування, стилістичного навантаження в текстах різного стильового діапазону, стверджуючи передусім те, що джерелом появи таких висловлень слугує «певний емоційний стан мовця, волевиявлення за конкретної життєвої ситуації, експресивні переживання, міркування, наміри тощо» [7, с. 255]. Як зауважує П. Дудик, незакінчені конструкції настільки своєрідні утворення, «що їх не можна розмістити ні в одній із рубрик граматичної класифікації речень, зарахувати до двоскладних або односкладних речень, повних або неповних», оскільки вони «не мають установлені чи навіть скільки-небудь окресленої синтаксичної моделі» [7, с. 254–255].

У вітчизняному мовознавстві представлено низку праць про особливості граматичної будови незакінчених речень. На думку К. Шульжука, незакінчені речення з-поміж інших вирізняються тим, що в них експліцитно «не виражені ознаки внутрішньої структурної організації і комуніка-

тивно-інформативної завершеності, однак вони не потребують будь-яких конкретних доповнень своєї граматико-змістової структури і цілком достатні для того, щоб виконувати комунікативну функцію речення, бути особливим його еквівалентом, що має свою відносно окрему сферу застосування і виразну стилістичну цінність» [14, с. 144]. Незавершені конструкції, на переконання В. Пітеля, перебувають на межі між структурно і семантично незакінченими реченнями, еквівалентами речень (словами-реченнями), звертаннями-реченнями, можуть виражати основне граматичне значення речення – предикативність, слугувати засобом формування та вираження думок, виконувати комунікативну, когнітивну та інші функції [9, с. 5]. Про периферійність конструкцій незавершеності та обірваності веде мову Т. Почепецька, зауважуючи, що, попри свою маргінальність, незакінчені висловлення все ж відображають основні аспекти структури мовленнєвого акту [10, с. 244].

Цікаву думку постулює А. Грищенко, зауважуючи, що незакінчене речення – фрагментарна ситуативно-мовленнєва реалізація речення як висловлення з невираженими ознаками внутрішньої структурної організації і комунікативно-інформативної завершеності. Їхнє вживання зумовлюється насамперед такими чинниками, як емоційний стан мовця (нерішучість, розгубленість, вагання, радість, захоплення, рішучість тощо), або ж небажання повідомляти певну інформацію (обмеження тільки натяками на неї – свідомо обрана стратегія в усному спілкуванні) [5, с. 374].

У низці лінгвостилістичних розвідок йдеться про незакінчені конструкції як синтаксичні експресеми, конструкції, що становлять риторичну фігуру умовчання, апосіопезу. Як зазначає І. Безпечний, умовчання – це фігура, яка залишає відчуття незакінченості, обірваності вислову з навмисним натяком на замовчання якогось факту. Ця фігура зовні твориться павзою, яка на письмі позначається трьома крапками [1, с. 97]. Таку ж думку представлено в різних лінгвістичних словниках з актуалізацією умов розгортання цієї стилістичної фігури: «коли автор не до кінця висловлює думку, обриває її, даючи таким чином можливість читачеві (чи слухачеві) самому здогадатися про недоказане» [4, с. 36].

Досліджуючи незакінчені конструкції, обґрунтовуючи їхній лінгвістичний статус у системі мови, потрібно звернути увагу, з одного боку, на *незакінчені речення (висловлення)*, які

мають прозору структурну організацію синтаксичної конструкції, відповідають синтаксичній моделі двоскладного чи односкладного, простого чи складного речення, а розділовий знак «три крапки» у такому разі виражає широкий функційний потенціал висловлення, з іншого боку, на *незакінчені комунікати* – реченнєві еквіваленти, що містять свідомо замовчуваний компонент і стимулюють мислетвірну діяльність мовної особистості, генерують апосіопезу – риторичну фігуру замовчування. Пор.: незакінчені речення з чіткою реалізацією предикативності: – *Треба цього року Катрусі влаштувати гучні іменини, бо це будуть її останні дівочі...* [3, с. 86]; незакінчені комунікати, що містять натяк, приховану інформацію, мотивують адресата мовлення до когнітивної діяльності: – *Ти там не дуже з руками, бо як Ілько прийде, то...* [3, с. 68]; – *Нема чого тут посміхатися і затримувати нас, бо...* [3, с. 79]. Зрозуміло, що і незакінчені речення, і незакінчені комунікати слугують конструктивним засобом вербалізації авторських інтенцій [12], відображенням емоційно-оцінного ставлення комунікантів до тих або тих явищ, подій, людей, виокремленням душевних переживань і відчуттів.

Постановка завдання. Мета статті – окреслити комунікативно-інтенційний зміст незакінчених конструкцій у мовотворчості Ірини Вільде, визначити їхню функційну роль у створенні емоційності та динамічності текстової комунікації, у формуванні експресивності, сугестивності та естетики повідомлюваного.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. Розумінню незакінчених конструкцій в уснорозмовному дискурсі сприяють, як зауважує П. Дудик, «конкретність обставин висловлювання (ситуація), контекст, спільний досвід мовців, відповідне інтуїтування структури, міміко-жестикулярні засоби»; у художньому тексті письменник сам «створює структуру незакінченого речення, супроводить її спеціальним контекстом, чим домагається її функціонально-змістової виразності та однозначності» [7, с. 256]. Водночас письменницька мовотворчість дає змогу експлікувати низку інших авторських інтенцій щодо використання незакінчених висловлень, удоступнює звернення до світоглядних пріоритетів митця, його мрій та уподобань.

За нашими спостереженнями, у мовотворчості Ірини Вільде незакінчені висловлення генерують емоційно навантажене текстове тло, відображають глибину людських емоцій, створюють особливу

чуттєвість, естетику та природність текстової комунікації, слугують візуальним емоційно-експресивним маркером сугестивності – спланованого авторського впливу на адресата мовлення. Передусім це синтаксичні конструкції «великої стилістичної ваги», що їх авторка використовує для експлікації внутрішнього стану мовця, для увиразнення живого уснорозмовного мовлення. Напр.: – *Чого ви причепилися до мене? Я... ніякий музикант... музика – це не мій фах... я з тим усім нічого спільного не маю... і не хочу мати* [2, с. 360]; – *Я, напевно, ожениюся в отця Річинського, пане Суліман... Не знаю тільки – з котрею...* [3, с. 97].

Комунікативно-інтенційний зміст незакінчених конструкцій у творах Ірини Вільде спрямований на те, щоб:

1) експлікувати психоемоційний стан мовця (персонажа), передати його схвилюваність, тривогу, збентеження, нерішучість або радість, захоплення тощо): – *Ой, леле! Не знати Тичину?.. Я вам неодмінно «Золотий гомін» позичу. І де б то я могла бодай у думці припустити, що ви Тичину не знаєте. Ні... що не кажіть, а цього я була б ніколи не подумала* [2, с. 358]; – *Стеф, я аж не можу вірити, що ти приїхав! Ти... ой, ти навіть не знаєш, як... як добре, що ти саме тепер приїхав!.. Так мені треба було тебе...* [2, с. 373];

2) створити атмосферу динамічного уснорозмовного мовлення, передати екстремальні умови, у яких відбувається комунікація: – *Ой, Дмитрику!.. Оленко!.. Вставайте, бо нашого татка нема!..* [3, с. 70]. Письменниця майстерно використовує незакінчені вокативні комунікати, щоб зосередити увагу дітей на зникненні батька, ще не знаючи про те, що Ілька вранці заарештували. Мати здивована, стривожена і перелякана: – *Люди до роботи будяться, худоба непокоїться в стайні... А де ж тазда?..* [3, с. 70];

3) уникнути неприємних слів чи грубої лайки, запобігти розгортанню конфлікту між комунікантами: – *Ви гадаєте, отче, що багаті бояться за своїх жінок чи дівок? Бігме, ні! Вони потерпають за свині, корови та коні... – Прикусіть язика, Моріоло, та не забувайтеся, з ким говорите. А то розпустилися всі... аж соромно за вас!* [3, с. 56]; *Боже... які ви підлі... докторе... Які ви страшенно підлі і як мені сором... як мені боляче, що не можу відразу викинути вас із пам'яті!..* [3, с. 282];

4) сконцентрувати увагу адресата (читача або слухача) на якійсь важливій деталі, проблемі: – *А панна Дарця все такі гарячі, як були... галь-паль*

і шлюс [2, с. 327]; Коли б у нього був капітал, то він повидавав би своїх дочок за людей з тітель оне мітель, аби лише голова була на карку в майбутніх зятеньків, і створив би таку промислову аристократію, що загумінковим патріотам аж в носі закрутило б... Якби!.. [3, с. 81];

5) натякнути на ситуацію, що потребує делікатності, уважного сприйняття, неординарного розв'язання, напр.: – *Ще одно, хлопче. Для збройного повстання ще не час... Ти знаєш, що я хочу сказати?..* [3, с. 370]; – *Товаришу Каминецький... а якби вам... я так на всякий випадок... якби вам хтось сказав... слухайте, якби були підозріння, що я співпрацюю з поліцією, що ви... ви особисто, слухайте, подумали б про мене?* [3, с. 400];

6) увиразнити багатозначність висловленого, вплинути на адресата мовлення, повертаючи його в ситуацію спогадів, закликаючи до роздумів: *Шибениця... істеричні вигуки баб... комедія з причастям... Оця зовнішня бутафорія може позбавити рівноваги й людину з найміцнішими нервами* [3, с. 73]; – *Що ж? Часи змінюються... а в них міняються і методи жіночої кокетерії* [2, с. 367]; *А це була безсоромність... безсоромність... безсоромність... І, власне, цього не могла мамі дарувати* [2, с. 51]; *Пах гнилого листя пригадав околиці Бухаресту і виправи на осінні підпеньки...* [2, с. 355];

7) інтимізувати процес текстової комунікації, створюючи ситуацію безпосереднього діалогічного дискурсу: *Якби-м могла, то пришпилила-м би собі шпилькою язик до піднебіння, щоб не сміятися... Але світ такий смішний...* [2, с. 364]; – *В мене... у Ставках... все, слава Богу, в порядку, а це тільки тому... що мені вірять парафіяни... довіра, мої дорогі, довіра, от що тепер найважливіше...* [3, с. 241].

Незакінчені конструкції природно входять у реєстр діалогічного і монологічного мовлення. У діалогах незакінчені комунікати актуалізують уснорозмовний дискурс. Нанизування нечленованих комунікатів, виражених вигуками (– *Зреештою, панна Дарця не від сьогодні знає його... Гансі Рахмістрок. – А... а... – і тут Дарка трохи закашлялась* [с. 328–329]; – *Йой... тримайте мене, бо трісну... йой* [2, с. 379]), своєрідними комунікемами зв'язку (– *Хто твій наречений? – Вгадай!.. Студіює в Бухаресті... – Чекай... чекай... нехай нагадаю собі, які там медики у «Громаді»...* [2, с. 328]; – *Видите... я ще не сказав нічого мудрого, а ви вже кричите... Га?* [2, с. 330]; – *Дівчата, прошу вас... уважайте на мене сьогодні, бо я чую, що мені загрожує*

небезпека... [2, с. 403]), хезитаційними паузами (*Хе-хе-хе... Хто її вип'є до дна, пане добродію, безперечно, матиме користь. Страшно лише зважитись на той перший ковток...* [3, с. 55]), засвідчує природність таких конструкцій у діалогічному адресантно-адресатному континуумі. Подекуди незакінчені речення постають як результат реалізації емоційно насаженої інтенції запиту (*Та чи я тому винен, що... що... тепер якось так вузько стало з жєнихами?..* [3, с. 561]; *Я питаю тебе, чи ти віриш, що ті всі ті наші пориви... навіть наші визвольні змагання, навіть наші дитячий бунт (...), чи ти віриш, що це все – в сумі має якийсь глибший змісл? Що це все якась правда, ідея, яка як не тепер, то за десять-двадцять... сто років... переможе? Чи ти віриш в це?* [3, с. 386]); як наслідок психічного перенапруження мовця, його глибокої схвилюваності та тривоги, гострого дорікання комусь за вчинене, емоційного дисбалансу між учасниками комунікації (– *І це... це говорить лікар? Та ви!.. Ви... – вона не сказала того, що думала, але це було так легко здогадатись. Вона вийшла з їдальні тріснувши за собою дверима* [3, с. 647]; *Катерина гукнула голосно, непристойно. – Суліман!.. Майте Бога в серці!.. В пам'яті покійного татка...* [3, с. 217]. Незакінчене речення передає сильне психічне напруження, що супроводжується непристойним криком і недоговоренням розпочатої фрази. Як бачимо, динамічний емоційний дискурс, напруженість міжособистісної комунікації доповнюють і невербальні засоби, напр.: *З розколошканим волоссям, з червоними плямами на шиї і блиском в очах, Неля здалася їй дуже підозрілою: – Іди... іди... до ванькира... бо там з твоїм Безбородьком щось коїться...* [3, с. 259]; – *А отець, – вискалила білі, як ріпа, зуби, – допоможуть мені збіжжєя молотити? Чи, може, тоді, як стемніє?..* [3, с. 79].

Саме в діалогічному дискурсі незакінчені висловлення чітко передають внутрішній стан мовця, його нерішучість, збентеження, підсилюють емоційну напругу висловлення, відтворюють динамічність та природність уснорозмовного мовлення. Пор.: – *Ти мені мала щось сказати?.. – Я... ми... не умовилися, коли ми... Я не знаю, де ти мешкаєш, і чи ти цього тиждня... прийдеш до мене...* [2, с. 123]; – *Ви з Відня приїхали? Приїхали до нас... Прошу, прошу сідати... Я зараз...я...* [2, с. 31]. Варто зауважити, що в діалозі незакінчені висловлення виконують функцію емоційного переривання комунікації, що полягає в навмисному замовчуванні певної інформації. В такому разі, з одного боку, мовець передумав

щось повідомляти або утримався, аби не сказати зайвого, тобто це логічне переривання мовленнєвого ланцюжка для виокремлення важливої інформації, реалізації особистісних задумів, напр.: – *Я знаю, чого вам від мене треба... я все знаю... Ви спите, а я знаю, що вам сниться...* [3, с. 100], а з іншого – такий емоційний обрив у спілкуванні здійснює адресант, реагуючи на повідомлення адресанта, пор.: – *Та й я не знаю, але, Богу дякувати, натрапила на вас та хочу попросити, щоб ви бодай переказали найстаршому офіцерові, що мій чоловік... – Ви чули, що я вам сказав? Ваш чоловік сам за себе скаже* [3, с. 69]; – *Все це дуже добре, пане Філіпчуку, але все ж таки я хотів би звернути вашу увагу на те, що таке підприємство, як друкарня, потребує неабиякого вкладу. А крім того...* Але Філіпчук не дав йому (Йосифові Завадці) скінчити [3, с. 101]. Власне, у діалогічному мовленні фіксуємо апосіопезу – стилістичну фігуру, термінообшир якої полягає в тому, щоб увиразнити «неомовлені семантичні пустоти», виокремити синтаксично невербалізований сегмент, навмисно незакінчену чи зненацька обірвану думку. Пор.: – *Я собі живу, але... І дай Боже, щоб ви так жили, пане Аркадію...* [3, с. 89]; *Скільки для тебе батьки добра зробили, а ти...* [3, с. 409]. Такі лакуни в синтаксисі, на думку С. Швачко, зумовлені різними чинниками – психічними, фізичними (екстралінгвальними) та дією закону мовної економії [13, с. 186].

У монологічному дискурсі незакінчені конструкції слугують своєрідним риторичним прийомом для відображення образного сприйняття дійсності, втіленням я-інтенцій, пор.: *Відтепер тільки гостем дома, тільки прихачцем на тих кілька місяців на вакації на Різдво і Великдень і завжди відтепер між чужими, тільки між чужими...* [2, с. 119]. Апеляція до самого себе – посутня характеристика монологічного дискурсу. Конструкції емоційної незакінченості позначені семантикою здивування, сумніву, розпачу, рішучості / нерішучості. Напр.: *Він хоче, щоб я повірила йому... Ніби село – це місто, що можна жити в ньому роками і не знати інших... Але він навмисне так... Знаємо, він хоче, щоб я до всіх вас перша пішла і познайомилася... І я так зробила* [2, с. 32]. Не раз думала тайком: *«А, прецінь, це нічий, тільки мій татусь... мій золотий татусь... І якби я хотіла, то могла б навіть по лиці погладити татка...»* [2, с. 51].

У монологіях завжди актуалізується позиція автора художнього тексту, що виявляється і у використанні незакінчених конструкцій. Такий

стилістичний прийом дає змогу авторові глибше розкрити внутрішні почуття своїх героїв, їхні думки, переживання, прагнення. Напр.: *Яке те все було б гарне й як весело було б мати молодших братчиків і сестричок! Якби...Якби... діти могли приходити на світ без того... сорому для батьків* [2, с. 53]. Особлива експресивність властива тих контекстам, у яких переплітається авторське мовлення з персонажним, пор.: *Дарка стає мокра в одній хвилині на всьому тілі. Вже втікала б, гнала б без віддиху з цього місця, але мусить стояти... мусить стояти, бо не певна, що як кроком рушить, то не захитається і не впаде...* – *Боже, Боже, дай мені силу, щоб я могла піти звідси... зроби так, Ісусе* [2, с. 35]. Такі незавершені конструкції увиразнюють багатозначність роздумів, спонукають адресата до асоціативного мислення та інтерпретацій.

Перерваність висловлення, сегментація синтаксичних конструкцій, навмисне посилення тих або тих текстових фрагментів за допомогою трьох крапок створюють особливу ритмомелодіку тексту, підкреслюють індивідуально-авторський стиль Ірини Вільде. Пор.: – *Казали тебе поздоровити... і тебе, Олю... і Ліду...* [2, с. 381]; – *Я хочу мамі сказати, що... що б там не сталося, мама завжди може... покладатись на мене... Завжди в моєму серці буде місце для мамі... Хай мама цього ніколи не забуває...* [2, с. 606]. Пунктуаційний знак «три крапки» цілком логічно вважають основним маркером структурно-змістової та інтонаційної незавершеності незакінченого речення. Його пре-, інтер- чи постпозиція вияскравлює авторські інтенції, спонукає до розмірковувань, стимулює рецептивну діяльність адресата, пор.: *...Поки що, Мартинчук, не всякий, а тільки той, хто може оплатити лікаря, харчі, приміщення. А втім...* [2, с. 365]; – *Ви навіть уявити собі не можете... що це для мене значить... Я ж вам так вірив, Борисе Каминецький... так вірив і... вірю* [3, с. 307]. Сполучення розділових знаків (?..; !..) засвідчує емоційність висловленого, інтонаційно посилює той чи той незакінчений компонент, пор.: – *А тепер?.. Боже мій, Боже, старий тепер мені не зарахує дня...* [3, с. 652]; – *Тільки – ша!.. Ні півслова нікому...* [3, с. 101].

Висновки. Незакінчені висловлення як синтаксичні емоційно-експресивні засоби, що вирізняються з-поміж інших мовних одиниць інтонаційною та змістовою незавершеністю і постають як наслідок навмисного чи довільного переривання мовленнєвого ланцюжка в художньому дискурсі, детермінують мовостиль української пись-

менниці Ірини Вільде й відповідають авторському задуму – здійснити емоційний вплив на адресата мовлення, на його свідомість та поведінку, зацікавити увагу на важливій інформації, спонукати до розмірковувань, до асоціативного мислення та реценцій, до активної когнітивної діяльності. Розлогий комунікативно-інтенційний діапазон незакінчених висловлень спрямований на експлікацію психоемоційного стану мовця, на увиразнення багатозначності повідомлюваного, створення експресивності, виразної сугестивності.

Незакінчені висловлення природно входять у художній дискурс письменниці, оприявнюючи свою функційність у діалогічному та монологічному реєстрі текстової комунікації, репрезенту-

ючи емоційно-чуттєву сферу мовної особистості, зокрема низку різноманітних емоцій – схвильованості, тривоги, збентеження, розгубленості, рішучості / нерішучості, радості, захоплення тощо. Стилiстично марковані, лаконічні, нестандартні незакінчені комунікати, виражені вигуками, різноманітними комунікемами, хезитаційними комунікатами, динамізують художній дискурс, відображають природну атмосферу емоційно насаженої комунікації. Візуально сегментуючи текст, такі конструкції створюють високу емоційність, риторичність та естетику повідомлюваного, формують текстову ритмомелодику, роблять упізнаваним синтаксичний почерк Ірини Вільде, її неповторний письменницький ідіостиль.

Список літератури:

1. Безпечний І. Теорія літератури. Торонто, Канада: Молода Україна, 1984. 304 с.
2. Вільде Ірина. Метелики на шпильках. Б'є восьма. Повнолітні діти : повісті. Дрогобич : «Відродження», 2007. 488 с.
3. Вільде Ірина. Сестри Річинські : роман. К.: Дніпро, 1967. Т. 1. 694 с.
4. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. К. : Вища школа, 1985. 360 с.
5. Грищенко А. П. Незакінчене речення. *Українська мова* : енциклопедія / редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), М. П. Зяблюк та ін. К. : Укр. енцикл., 2000. С. 374.
6. Гуйванюк Н. В., Агафонова А. М., Шабат-Савка С. Т. Синтаксис неповного речення. Еквіваленти речень : навчально-методичний посібник. Чернівці : Рута, 2007. 100 с.
7. Дудик П. С. Синтаксис сучасного українського розмовного літературного мовлення. К. : Наукова думка, 1973. 288 с.
8. Кононенко В. І. Текст і смисл : монографія. Івано-Франківськ, 2012. 272 с.
9. Пітель В.І. Функціонально-семантична структура незакінчених речень у сучасній українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01 – українська мова. Івано-Франківськ, 2000. 19 с.
10. Почепецька Т. Незакінчене висловлювання: номінативні та прагматичні аспекти. *Наукова спадщина професора С. В. Семчинського і сучасна філологія* : зб. наук. пр. К. : «Київський університет», 2001. Ч. 2. С. 244–248.
11. Франко І. Я. Із секретів поетичної творчості. Твори : в 50-ти тт. К. : Наукова думка, 1981. Т. 31. С. 45–119.
12. Шабат-Савка С. Незакінчене висловлення як синтаксичний засіб реалізації комунікативних інтенцій (за романом «Тигролови» Івана Багряного). *Дивослово*. 2012. № 1 (658). С. 28–32.
13. Швачко С. О. Екстеріоризація синтаксичних лакун у художньому дискурсі (типологічні аспекти). *Studia Germanica et Romanica* : Іноземні мови. Зарубіжна література. Методика викладання. 2007. Т. 4, № 3(12). С. 186–192.
14. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови : підручник. К. : Академія, 2004. 408 с.

Shabat-Savka S. T. THE UNFINISHED UTTERANCE AS AN EMOTIONAL-EXPRESSIVE MARKER OF IRYNA VILDE'S LINGUISTIC CREATIVITY

The article analyzes unfinished utterances as syntactic emotional-expressive means, which are distinguished from other speech units by intonational and semantic incompleteness. They appear as a result of intentional or arbitrary interruption of the speech chain in the literary discourse. Drawing on the peculiarities of the linguistic creativity demonstrated by the Ukrainian writer Iryna Wilde, the author, on the one hand, substantiates functional features of the unfinished sentences (utterances), which have a transparent structural organization of the syntactic structure and correspond to the syntactic model of a two-syllable or monosyllabic, simple or compound sentence, on the other hand, of the unfinished communicators, or the so-called sentence equivalents that contain a consciously silenced component, stimulate the thinking activity of the linguistic persona, and generate aposiopesis, i.e. a rhetorical figure of silencing. Examining the rich factual material, the author outlines a wide communicative-intentional range of unfinished utterances, which is aimed at explicating

the psycho-emotional state of the speaker, as well as at expressing the ambiguity of what is being communicated, creating expressiveness and distinctive suggestiveness. The study claims that it is the unfinished utterances that determine Iryna Wilde's linguistic creativity and correspond to the writer's intention, which serves several artistic purposes, such as to have an emotional impact on the addressee of the speech, their consciousness and behaviour; to focus attention on important information, to encourage reflection, associative thinking, receptions, and active cognitive activity.

Unfinished utterances are naturally integrated into the writer's literary discourse, manifesting their functionality in the dialogic and monologic register of text communication, representing the emotional-sensual sphere of the linguistic personality, in particular a number of various emotions, such as excitement, anxiety, confusion, frustration, decisiveness/indecisiveness, joy, admiration, etc. Particular attention is drawn to stylistically marked, laconic, non-standard unfinished communicators, expressed by exclamations, various commune units, and hesitant communicators, which make the literary discourse more dynamic and genuine, reflecting the atmosphere of emotionally intense conflict communication. Visually segmenting the text, such constructions create high emotionality, make the message more rhetorical and aesthetic, form textual rhythm and melody, and make Irina Wilde's syntactic handwriting and her unique writing style more recognizable.

Key words: *unfinished utterances, sentence equivalents, communicators, communicative-intentional content, aposiopesis, function, expressiveness, emotionality, text, Iryna Wilde.*